Թիւ· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 135 — 10/22 ՅՈՒԼԻՍ 1898 — 4 ԲԷՊԻԼ, ԷՎԱՎԷԼ 1316 — ՈՒՐԲԱԹ

در علیه ده غلطه (ماسیس) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որեւ իցէ զրուցիւն պէտք է ուղղել
ՄԱՍԻՍ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "MASSIS"
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ

ՄԱՍԻՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Քաղաքական եւ Ազգային

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրէ
» » » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոսքայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշ հուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղափոխութեան ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Աւստրիա։—Անվերջանալի խնդիրը լեզուներու ծրագիրն է, Գերմաններուն և Զեխերուն մահուչափ ատելութիւնը, երկու ցեղերուն ծայրայեղ ամբոխողամտութեան ոգին։ Երկար տարիներէ ի վեր քով քովի ապրող այս երկու ցեղերը, միւսնոյն վարչութեան հովանիին և միւսնոյն օրէնսդրութեանց գործադրութեան տակ, վերջապէս չեն կրցած իրաւախոհութեան կերպ մը գտնել, այնպէս որ ժամանակը աւելի թունաւորած է անոնց թշնամութիւնները։ Գերման ու Զեխ տարբերը, արդէն արտով իրարմէ հեռացած, կը ջանան ազդեցութեան չրջանակներով ալ իրարմէ բաժնուիլ։ Լեզուով իրարմէ բաժնուած, կը ջանան իրաւագիտական կամ օրէնսդրական տեսակէտով ալ իրարմէ անջատ ապրիլ։ Բայց պետական ապահովութեան բոլորովին հակառակող այս կամէութիւնները Աւստրիոյ մէջ ստեղծած են ներկայ տխուր կացութիւնը, և ապահովաբար կրնանք ըսել թէ Եւրոպայի մէջ անհանգստութեան իրական երկիւղներ ձգած է այս երկրին խառնակ վիճակը, որ առաջ եկաւ Գերմաններուն և Զեխերուն յաւիտենական հակառակութենէն։ Ժողով, իրաւախոհութեան փորձեր, դումարումներ ոչինչ օգնեցին այս քաոսը լուսաւորելու համար, և ամէն ժամանակէ աւելի հիմա հաւանական է որ թագաւոր-կայսրը պիտի գործադրէ միապետական սահմանադրութեան 14րդ յօդուածին տրամադրութիւնը, որ մահացու հարուած մը կուտայ երկրին խորհրդարանական կազմակերպութեան։

Գերմանական կատաղի կուսակցութիւնները երբէք իրաւախոհութեան գաղափարին չեն դար։ հետ ու ըմբոստ համոզումներու առջեւ, սպառնական ընթացք մը կ'առնեն զանազան ամէն փոքրիկ առիթ, անոնց խոչընդոտ կարծես Պէրլին է։ Վերջապէս, ի՞նչ գնով ալ որ ըլլայ, Աւստրիա պէտք է ի մօտոյ Հունգարիոյ հետ ունեցած պայմանագրութիւնը նորոգէ, միապետութեան միութիւնը պահպանելու և մաճառ տարբին չփոխանցելու համար սաստկասիրտ տեսութիւններու ամբարտաւան պահանջումները։

Գերմանիա։—Զինուորական նոր օրագծի մը վրայ կը խօսուի, նաւային նշանաւոր ծրագիրներուն քուէարկումը անմիջապէս վերջ։ Պէտք է գիտնալ թէ Գերմանիա ծովային կանոնաւոր երկրորդական զօրութիւն մը ըլլալու դաղափարին զոհած չէ բնաւ Եւրոպայի մէջ ցամաքային առաջին պետութիւնը մնալու դաղափարը։ Վիլհելմ Բ-ի կառավարութիւնը ի մօտոյ Բայսխթակին պիտի ներկայացնէ քանի մը զրաքանակ աւելցնելու օրինագիծ մը։ Գերմանիա ոչափ զօրացնէ իր ցամաքային բանակը, այնքան աւելցուցած կ'ըլլայ ծովային զինուորներուն թիւը, վասն զի առաձգական կարգադրութեամբ մը մէն մի զինուոր նորանոր ռազմիսորձերուն չնորհիւ կարող պիտի ըլլայ ծառայելու թէ՛ ցամաքի և թէ՛ ծովու վրայ, և որովհետեւ նաեւ մէն մի զինուոր կրնայ միշտ իր փափաքին համեմատ անցնիլ սուններու խուրձէն մեքենաներուն սենեակը կամ ծովային մարտակոյներուն եռեւը։ Զարեղ կարգադրութիւն, եթէ կրնանք այսպէս ըսել։ Այս զինուորական երկիրը իր գաղթական յարաճուն բարգաւաճման հետեւանքով կոչուած է կարծես երկրորդ ծովային զօրութիւնը ըլլալու մօտաւոր ապագայի մը մէջ Ֆրանսայէն վերջ։ Ժամանակ պիտի դայ որ այս վերջինը ծովու վրայ եւս Գերմանիոյ հանդէպ դտնուի այն դիրքին մէջ, ինչ դիրքի մէջ որ այսօր կը դտնուի ցամաքի վրայ։ Գերման կառավարութեան անյողդողդ կամքը օդտակարապէս և պէտքերուն աճման համեմատութեամբ աւելցնելու համար իր նաւատորմը՝ պիտի յաղթականէ ամէն դժուարութեանց՝ որ երբէք հանուին Բայսխթակին մէջ կայսերական կառավարութեան հաստատամտութեան առջեւ։ 1870ին կազմուած դերման կայսրութիւնը բաղդատաբար կարճ ժամանակի մէջ յաջողցաւ Եւրոպայի քաղաքականութեան առանցքը տեղափոխել Պէրլին։ Ընկերվարականութեան յառաջդիմութիւնը կարծուածին չափ վտանգաւոր չէ Գերմանիոյ մէջ։ հոն ազգային պաշտպանութեան կամքերը շուտով կը կեդրոնանան կառավարութեան շուրջը։

Ֆրանսա։—Նոր խորհրդարանին համար կ'ըսուէր թէ երկրին ներքին բարեկարգութեան զանազան օրինագիծներով պիտի զբաղէր, և Պոհեմոնի դահլիճը այժ պիտի տար Ֆրանսայի այս ընդհանուր բաղձանքին։ Բայց ուրիշ ներքին խնդիր մը, Դրեյֆիւսի խուճապը, դարձեալ երեւան դալով երկիրը կը մնայ անկարդութեանց և հարցապնդումներու անել դժուարութեան մը մէջ։ Դրեյֆիւսի խնդիրը Զոլայի փախչելովը չպիտի վերջանայ, մնաւանդ թէ պիտի արծարծուի, որովհետեւ թէ՛ Դրեյֆիւս և թէ՛ Զոլա երեսց յանցաւոր կուսակիցները ուզեն երկրին օրագրութեան մէջ և Խորհրդարանին նստարաններուն վրայ։ Դրեյֆիւս պիտի ուտէ ներկայ նախարարութեան գլուխը, ինչպէս կը կասկածիս չեղեքները և ողջմտաները։ Ֆրանսայիք տինցած ու փտած Բանամայի մը համար բարոյապէս մեռցուցին կարդ մը քաջաքաղաքներ։ Դրեյֆիւսի խնդիրը՝ որ տարբեր կերպով զարհուրելի է, քանի որ ազգային պաշտպանութեան, ֆրանսական հայրենասիրութեան հպարտութիւնը վտանգի մէջ կը դնէ, Բանամայէն աւելի երկարատեւ և վտանգաւոր պիտի ըլլայ։ Մինչեւ որ Բոնեվիլուս Հեղձ մեռաւ իրօք, Բանամայի խնդիրը անլուծելի մնաց, և ո՛վ դիտէ թէ օր մը յանկարծ նոր կենդանութիւն մը չպիտի ունենայ։ Ուրեմն այս մահէն պէտք է հետեւցնել Դրեյֆիւսի բռնաղբօսիկ մահը, որպէս զի վերջ դնէ ահաւոր խնդիր մը, ազդամոլ Ֆրանսայիները և չահապաշտ Հրեաները իրենց տեղը նստին, մեքենայութիւններէ և դաւադրութիւններէ ազատելու համար միապետ կոչուածներուն հին երկիրը։

Ռուսիա։—Այս պահուս մաքսային բանակռիւ մը կայ Զարին և Վիլհելմ կայսեր կառավարութեանց միջեւ։ Գերմանիա կորուկ կերպով հրաւիրուած է մինչեւ օգոստոս 1 բարեմտորէն և անկեղծութեամբ հաղորդել թէ պատրաստ է կէտ առ կէտ գործադրելու ռուսо-գերման առեւտրական դաշնագիրը։ Պատրաստ է զսպելու անյագ աւտոմոբիլներուն մաքսապաշտ ախորժակը, և ռուսական ապրանքներուն համար մաքսային խարդախութիւններէ մաքրել սրբել գերմանական հրապարակը։ Պէտք է ուշադրութիւն ընել որ այս անաստգիտական դարուն մէջ մաքսային համաձայնութիւնները կամ դժուարութիւնները մեծապէս կ'աղդեն երկիրներուն քաղաքականութեան վրայ։ մաքսային բանակռիւը կրնայ ենթադրել տալ թէ ուրիշ խնդիրներու վրայ եւս չատ հաշտ ապրող դրացիներ չեն անոնք։

Պասերազմը։— Մերթ յայտնի, մերթ թաքուն պատրուակներէ վերջ, ինկաւ Սպանիա։ Պատերազմին յայտարարութեան երրորդ ամիսը հաղիւ լրացած, հաշտութեան ձայները սկսան հնչել ամէն ականջի։ Հակառակ սպանիական դահլճին անդամներուն մէջ դտնուած անհամաձայնութեանց, եկած է ժամանակը և նոյն իսկ անցած, որ Սպանիա դիմէ յաղթականին վեհանձնութեան, որ կ'երեւայ թէ քիչ մը սուղ պիտի ծախէ իր բարեմտութիւնը։ Մ· Նահանդները պատրաստ են կենալու և լրջօրէն հաշտութեան առաջարկութիւնը քննելու, բայց Սպանիա կը վարանի տակաւին և Քուպայի ու Բորթօ-Ռիքոյի ստացուածքներուն զերկումէն յառաջ դալիք հետեւութիւնները կը թուէ դողդողուն։ Ճար չի կայ ասկայն, պէտք է տեղի տալ և ուժին ու իրաւունքին տուած վճռին հպատակիլ։ Եթէ յաղթութիւնը ճակատագրական չէ անպատճառ, բայց պարտութիւնը այնպէս է, և պարտեալին կը մնայ խոնարհամիտ ըլլալ, որպէս զի նժարին մէջ չնեռուի Բերենոսին ծանր սուրը։ Խաղաղութեան ձգձգումը նոր դժուարութիւններ կրնայ ստեղծել քաղաքականութեան տարբեր ոլորտի մը մէջ։ Նշանակութենէ զուրկ չէ Փիլիպպեանց կողմը դերմանական Իրենին միջամտութիւնը, և ասոր իբրեւ պատասխան Ծուէյց ծովակալին կտրուկ ընթացքը։ Իրենի կը փորձէր ապատամբներուն արգիլել սպանական ամրոցի մը ռմբակոծումը։ Ամերիկացի ծովակալը վայրկեան մը իսկ չվարանեցաւ, չխորհեցաւ և է հետեւութեան վրայ, և իր նաւերը զրկեց ապատամբներուն ընդդիմը ընելու համար։ Այս քամահրոյ ընթացքը ամերիկեան զէնքերուն ամենքան պատիւ կը բերէ, որքան Մ·նահանդներուն նաւերուն վճռացումը։ Իրենի փախաւ, կ'իմանա՞ք, փախաւ, և ամերիկեան օրագիրները՝ որ հանրապետութեան մէջ գրեթէ կառավարութեան օրգանը կը համարուին, բացողջաղէս յայտարարեցին թէ Մ·նահանդները մտադիր չեն բնաւ զինուորականն տարբեր մեթոդներով կարել և է դժուարութիւն, զոր Գերմանիա ուզէ հանել Մանիլայի առջեւ։ Ամերիկա չընդունիր այն դիւանագիտական ճամբաները, հաղորդակցութիւնները, որ հին Եւրոպայի ժառանգութիւն են, այնպէսի խնդիրներու մէջ՝ որ վճռական կարգադրութեան մը միայն կը կարօտին, ինչպէս է Փիլիպպեանց խնդիրը։

Այս դերմանո-ամերիկեան փոքրիկ միջադէպը վերջապէս մասնաւոր երեւոյթ մը է ներկայ պատերազմին մէջ, որ թերեւս սահմանուած է վերջանալու թատերական անակնկալով մը։ Բայց այս տակաւին անշան խնդիրն ալ մեր մասը փափթելու չենք։ Դուշակի դարը անցած է։ Պէտք չէ մոլորեցնել հասարակաց հետաքրքրութիւնը, զուտ միջադէպներէն իրական ու արդէն սկսուած թշնամութիւններ մակարերելով։ Իրենի միջադէպէն մինչեւ դերմանո-ամերիկեան կռիւ մը արեւուն և լուսինին հեռաւորութիւնը կայ։

Ե·

ԳԱՐԱԿԷՕՉԵԱՆ ԿՏԱԿ

ՀԱՅ ՓԱՍՏԱՌԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱՊԵՐԻԲԸ

Հասարակութեան մը գործերը վարելու համար ընտրուած մարմին մը, որպէս կ Ազգ· Վարչութիւն մը, փոխանորդ մըն է որուն արտօնութեան ատոմանը այդ մարմինը հաստատող օրէնքով կը ճշդուի։ Հեռաւորապէս ձեր առաջին հարցումին պատասխանելու համար պէտք կ'ըլլայ մեր ազգ· կանոնագրին մէջ փնտռել որոշ տրամադրութիւն մը որ հասարակութեան իրաւունքը չնորհելու թերաստութիւն ընէ Վարչութեան· այսպիսի տրամադրութիւն մը չի կայ· հետեւապէս կարծեմ թէ վէճի նիւթ իսկ չի կրնար ըլլալ սա ճշմարտութիւնը թէ Վարչութիւնը օրինական կարողութիւն (capacité légale) չունի իրաւախոհութեան։

Երկրորդ և երրորդ հարցումին ի՞նչ կ'ուզէք որ պատասխանեմ· պատասխանները այդ հարցումներուն մէջն են· անոնք ելի է և կ'աւելցնեմ անմիջապէս յանցանք մը կը կազմէ Վարչութեան համար՝ կտակը վերադարձնելը Գարակէօզեաններուն· ասիկա կտակը բառնալ ու չնչել է, երբ ամբոխը իրաւունքը այդ կտակէն կը քաղի։ Գարակէօզեաններուն փաստաբանը չատ ճարտար մարդ մըն է որ այս պայմանը առաջարկել տուեր է Վարչութեան։

Իսկ Գարակէօզեան Գրիգոր ստորագրութեամբ պարտամուրհակ մը, որուն մէջ բան պատճառը՝ իրաւախոհութիւնը, սքօլուելով փոխատուութիւն մը միայն պիտի նշանակուի, չատ աւելի վէճի նիւթ կրնայ ընծայել քան թէ արդի կտակը։

ԳՐԻԳՈՐ ՄԻՆԷՃԻԵԱՆ

ՕՄԻՍ ՄԸ ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ս.,

ՄՈՒՏԱՆԻԱ ՊՐՈՒՍԱ

Մուտանիա Պրուսայի երկաթուղին դիծը, որ բլուրներու կողերուն վրայ կը սողսլի, մինչեւ Եօրկոլի անընդհատ վերելք մըն է ձիթենիներու և թուզի ծառերու, աւազուտ հողերու և կանանչ մարդերու մէջէն։ Մարմարայի այն մասը որ կը կազմէ կէմլէյիկի ծոցը, կը տարածուի սիրուն հեռանկարով մը, ծովին զովութիւնը բերելով դեռ ճամբորդին, որ կը հեռանայ անոր հմայիչ կապոյտէն։ քիչ հոսքը կ'երեւայ մեզ երկինքին լուրթ կապոյտը միայն զոր կ'ներեն լեռներուն ժանեկաւոր կատարները։ անոնց մէջ բարձր սվիզ կը յոխորտայ Ողիմպոսը, կանաչ, սրատայր, որ կը յիշեցնէ Ինթի Մօն Պլանը՝ մը նէգվէ Լոզան տանող երկաթուղիէն դիտուած, առանց սակայն Լէմանի լիճին հրապոյրներուն, և ձրւոի այն շռայլ սպիտակութեան, որ Զուիցերիոյ լեռներուն վրայ կը տարածուի, ինչպէս հոս կանաչը իր յոգեպաղ երանգներով։ Միշ մը ձիւն միայն Ողիմպոսի գագաթին վրայ, որ յունիսի այրող արեւին կը դիմադրէ դեռ։

Եօրկոլի դիւղաքաղաքը ծովէն 300 մէդրի չափ բարձր է, մինչ Պրուսա 150 մէդր միայն· վայրէջքը կը սկսի ուրեմն դէպ ի դաշտը, որ կը տարածուի հեռուն, տարդերով, արտերով, մացառներով, պուրակներով, լերկ հողերով կէտկիտուած։ Երկու սեւ գիծերու գոտին կը դալարի, կ'երկարի միշտ, ու զայրաչարժը կը սուրայ անոր վրայէն իր մուխի յորձանքը ժայռքերով ու փայտերով արագրները որոնք լայն թեւերնին կը տարածեն օդին մէջ ու կ'երթան կը թառին հեռուն։ Բլուրներու զառիթափներուն վրայ, որոնք կ'ելնեն դէպ ի համեստ ծորտարներ, սեւ ու ճերմակ ոչխարներ, կովեր կ'արածին անհոգ դաստղաղուութեամբ մը, կիսուռածանկարի մը հը-բաղարը բերելով այդ նարօտագեղ վայրերուն։ Հոս հոն քանի մը հեռաւորն ու ձիաւոր ճամբորդներ, պըզտիկ գիւղեր ուր կեանքը բնութեան ծոցին մէջ կը սահի՝ աշխարհի նուրբ վայելքներուն և հոգերուն օտար, գիւղացի կիներ որոնք կծկած նըստած են արեւին տակ իրենց կռնծած այրած դէմքերուն հրապոյրին ա՛լ բան մը կորսնցնելու երկիւղը չունենալով· ու կը մտածեմ մեր քաղքենի աղջիկներուն, որոնք արեւին դուրս ելլելու համար կը պատսպարուին հովանոցով, թանձր քօղով, փոչեմեղոյրով, և կը դողան որ բիծ մը չդոյանայ իրենց շուշան դէմքին վրայ· ··։

Բայց ահա Պրուսան, որ յանկարծ երեւան կու գայ երբ չոգեկառքը կը դառնայ բլուրի մը կողին։ Հեռու ենք դեռ քաղքէն, որուն չենքերը տարտամ ուրուագիծներով միայն կ'երեւան մեզ, բայց հետզհետէ կը մօտենանք անոր՝ քերելով անցնելով բլուրները ու իջնալով դէպ ի դաշտը։ Ձերմակ լեռնածաղկներ իրենց վայրի դեղը կը ցուցադրեն մեր ճամբուն վրայ։ մենաւոր ծառեր տեղ տեղ, որոնք սև կէտերու պէս կ'երեւան այրիդ հողին ու սէղերուն մէջ։ ծառերու խումբեր ալ և պուրակներ՝ որոնց հանդարտ ստուերին կը բաղձաս, տաք արեւէն ներդուած։

Կ'անցնինք վրան կամուրջէ մը, որ ձգուած է Նիլուֆերի մէկ թեւին վրայ և Գօրուի կայարանէն, բարձրաբերձ կաղնիներու և կնձնիներու մօտ, ունկընդրելով ճպուռներուն միօրինակ կռնչիւնին, չդադրող դանդատի ձայնին պէս անախորժ և ջղագրգիռ։ Պրուսա կ'երթայ միշտ հեռուն։ կը մօտենանք, կը մօտենանք, և չենք հասնիր անոր։ ըղձացուած առարկայի մը զգայութիւնն է այս, որուն կը վազես և որ միշտ կը խուսափի քեզմէ։

Բայց վերջապէս քաղքին չենքերը կը սկսին ձեւ տալ, ներկայանալ մեզ որոշ և յստակ, մանաւանդ Զէքիրկէի ջերմուկները, Նոր Գափլըճան, Հին Գափլըճան, Մեծ Քիւքիւրլին, Փոքր Քիւքիւրլին, Հիւսնի կիւղելը, Պոյը Կիւղելը։ Պոյը Կիւղել...այս անունը կու գայ չլթուելիս վրայ, ու կը դիտեմ այդ ջերմուկին հիւրանոցը, երկար չենք մը, որուն տեսքը յանկարծ մանկութեան յիշատակ մը կը բերէ կը ցրցուեցնէ մտքիս առիւ։ Բանքերէթ տարի ետ կը դառնամ կեանքիս մէջ, մինչեւ 1870, ուր եկած և ամիս մը անցուցած եմ այդ ջերմուկը՝ մանկիկ դեռ։ Ինչ խորունկ անջրպետ այդ քառորդ դարը. մտածումներու, զգացումներու ինչ անհուն այլափոխումներ, ինչ պատրանքներ, ինչ հիասթափումներ անկէ ի վեր։ Ու կը մտածեմ այն ժամերուն զրս հոն անցուցած եմ, անհոգ, անդիտակից կեանքին, խաղալով մարդերուն վրայ, ժըպտելով ամէնուն, հաւատալով ամէնուն, բանաստեղծի մը քով, որ նոր դրած էր դեռ Շահնամէին մը խոյին պէս ֆէնոմինանը և որուն նորածին յուռեռասութիւնէն բան մը չպիտի հասնայի ես այն առեն՝ եթէ բացուէր ինծի։ Ու քնացող բլիթներ հեռագեսէ արթնանալով ուղեղիս մէջ, կը յիշեմ այն ատենուան Եղիան, պատանի մը դեռ, մեկամաղձոտ արդէն, նիհար, դալկադէմ, որ մեզի պէս հիւր էր ջերմուկները. գիրք մը միշտ իր ձեռքը, անխօս, երկչոտ, կ'երթար կը քաշուէր անկիւն մը ու կը թաղուէր իր ընթերցումներուն մէջ։ Չեմ գիտեր ինչո՞ւ մատաղաշ երեւակայութեանս առջեւ սովորականէն տարբեր անձ մը կ'երեւար անիկա, և տաք համակրանքի հոսանք մը կը դդայի սրտիս մէջ դէպ ի այդ ընթերցասէր մենակեացը···։

Բայց չոգեկառքը կը սուրայ, և Ամէմլիրի կայքը հին յիշատակներու ոլորտներէն կը խլէ զիս։ Փիչ եռքը Պրուսա կը հասնինք, ընդարձակ պարտէզներէ անցնելով որոնց ծառերուն լուսանցքներէն կը տեսնենք քաղքին նկարագիր չենքերը՝ մինարէներ, բարձրադիր ժայռի մը վրայ ուր կը գտնուէր 2000 տարի առաջ հիմնուած հին Պրուսան, Սուլթան Օսմանի և Սուլթան Օրխանի Բէ-ղէնները, Ուլու ճամին՝ մեծատարած, բաղդադմբէթ, Եէշիլ ճամին և Սուլթան Մէհմէտի Բէ-ղէնի՝ ճարտարապետութեան հրաշակերտներ, Սուլթան Գայաղիտի մզկիթը և ուրիշ յիշակերտներ՝ որոնք կանգուն վկաներն են Պրուսայի պատմական անցեալին։

ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲՐՈՆԻԿ

Ըստ հանոյս մանչ կամ աղջիկ ունենալու խնդիրը։—Տոքթ. Շեմֆի նոր մեկ գիրքը։—Շարախսը կամ շարամիզութիւնը իբր պատճառ աղջիկ զաւակներ ունենալու։—Դրամսիս չվնասելու միջոցը։—Արիւնի մարմնիկներու եւ սեռերու տարբերութիւնը։—Կաթնուութեան անկանոնութիւններ։—Ըստ հանոյս արու կամ օրիորդ ընտնու պատրաստելու կերպը։—Կաթ ունեցող այբեր։—Արհեստիւ սնունդ երիկ մարդ մը։—Նոխազ մը որ գիտուն մը աղջիկը դիեցուցած է։

Բանի մը ամիսէն աւելի է որ Վիէննայի համալսարանին սանմնաբանութեան ուսուցիչ Բրօֆ· Շենքի կարեւոր մէկ գիւտին նկատմամբ քանի մը տեղեկութիւններ հաղորդեցինք մենք եւս այս սիւնակներուն մէջ։ Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, այս գիւտն էր՝ ըստ հանոյս մանչ կամ աղջիկ զաւակ մը ունենալու համար պէտք պիտի ըլլայ ո՛չ միայն մայրական շաքարին քանակութիւնը անհետ ընելու փոխարէն, այլ աշխատիլ նաեւ որ սաղմը արուի մը գոյութեան համար հարկ եղածին չափ մարմնիկներ ունենայ։ Տոքթ· Շենք այդ արդիւնքը ձեռք բերած կը կարծէ մասնաւոր սնունդի դարման մը պատուիրելով յղի կնկան։

Տոքթ· Շենքէն առաջ մեծանուն Տարուին այս սեռերու խնդիրը իր բնական նախընտրութեան (selection naturelle) օրէնքով բացատրել ուզած է բայց այս խնդիրը այնչափ կնճռոտ երեւցած է իրեն որ ապագային թողած է, անոր լուծումը։

* * *

Ըստ հանոյս արու կամ էգ զաւակ ունենալու խնդրէն նուազ զարմանալի և աւելի դիւրին է եղեր ըստ հանոյս երիկ մարդ կամ օրիորդ ստնտու ունենալու խնդիրը։ Այս մասնագիտութեամբ կը զբաղի Բոմէրանիոյ մէջ հաստատուած բժիշկ մը որ արդ-եսպանի կերպով ստնտու պատրաստելը բան գործ ըրած է իրեն։ Երբ դիմում կ'ընեն և ստնտու մը կ'ուզեն, կը հարցնէ թէ «երիկ մա՞րդ թէ կին ստնտուի կը փափաքիք»։ Կ'երեւայ թէ տոքթորին պատրաստած մարուսաւոր և պեխաւոր ստնտուները չատ իրաւամբ կերպով կը դիեցնեն իրենց յանձնուած երախաները և կին ստնտուներէն աւելի նախապատուութիւն կը գտնեն։

Արուհստական կերպով ստնտու պատրաստելու գլխաւոր միջոցներն են ստինքին վրայ մեքենական ծծումներ, թեթեւ մարձեր, մանանեխի տածգայս կամ պարզապէս մանանեխի փոշիով ծեփուած թաղիքի թերթերու մերթ ընդ մերթ և քիչ տեւողութեամբ գործածութիւն, ևն.

Բոմէրանիացի բժիշկը անշուշտ իր արուհստական մեթոդը հիմնած է՝ պատմութեան մէջ սկիզբէն ի վեր յիշուած և դիտուած կանոնաւորութեան հետաքրքրական և տարօրինակ անկանոնութիւնները օրինակ առնելով։ Պէտք է գիտնալ թէ ստինքը կամ ատնային գեղձը որ կաթը շաքարախտ ունին՝ ընդհանրապէս աղջիկ զաւակ կ'ունենան հոգեր, իսկ այն կիները՝ որ այս հիւանդութիւնը չունենալով հանդերձ աղջիկներու ծնունդ կուտան, անոնց մէջը քնուած ժամանակ կը տեսնուի թէ շատ քիչ քանակութեամբ շաքար կը պարունակէ։ Արդ՝ դժուար խնդիր մը չէ մէկին մէջ գտնուած այդ քիչ քանակութեամբ շաքարը անհետ ընել տալը։ Պէտք է արդիւնք այն կերակուրները որ ջրածխային տարրեր կը պարունակեն ինչպէս շաքարեղէն, խմորեղէն և օսլայական սնունդները և առատօրէն թթլատրել ածխային ուտելիքները ինչպէս միսը, ձուկը, ևն։ Ուրեմն այս դրամաժիտի դարուն մէջ սեռի խնդիրը իր ըստ կարի հաւանական լուծումը գտած պիտի ըլլայ։

Եթէ տիկինը կը յամառի աղջիկ զաւակներ աշխարհ բերել՝ մեծ մտատանջութիւն պատճառելով իր ամուսնին որ միտքը դրած է դրամաժիտ չվճարել, ամուսնին կ'ինչնայ ամէն միջոց ի գործ դնել։

Հակառակ պարագային համար, այսինքն աղջիկ ունենալու մասին, յարգելի բժիշկը չի համաձայիր տակաւին որոշ կարծիք մը յայտնելու։ Կ'երեւայ թէ մէկին շաքարը անհետ ընելու չափ դիւրին չէ մէկը ուտելիքներու միջոցաւ անուշցնելու խնդիրը։ Բայց հարկ ալ չի կայ աղջիկ զաւակ ունենալու համար միջոցներ խորհիլ, որովհետեւ մարդկութեան այդ անուշ թշնամիները, կ'ըսէ Տ·քթ· Օքս, ամէն ատեն չատուոր պիտի ըլլան և քանի որ պիտի գտնուին չատ թուով մայրեր որոնց մէջը շաքար պիտի պարունակէ, բաւական է անոնց շաքարին չդպչիլ և այսպէսով հաւասարակշռութիւնը հաստատել։

Տոքթ· Շենք իր մէջտեղ կերարկութեան առաջին արդիւնքներուն վրայ քիչ մը տարակոյսներ յայտնելով հանդերձ՝ կը կարծէ թէ ոչ միայն տաք արիւն կենդանիներու ձագերուն սեռը որոշող բուն պատճառը գտած է։ այլ եւս գտած է՝ բնախօսական պատճառը որուն համեմատ նորածին մը աւելի այս սեռին կը պատկանի քան թէ միւսին։ Տոքթորը մասնաւորապէս սա գիտական իրաւութեան վրայ կը պնդէ թէ կատարելապէս զարգացած մարդու մը արիւնը հինգ միլիոն մարմնիկներ (corpuscule) կը պարունակէ որոնք կանանց իբր լսկուիրիւն են, մինչդեռ կատարելապէս զարգացած կնկան մը արիւնը չորս միլիոն կը պարունակէ այդ ամենափոքր մարմիններէն։ Այս տարբերութիւնը սեռերու մէջ կեցած տարբերութեան և երկի մարդու ու կնկան մէջ տեսնուած բարոյական և ֆիզիքական տարբեր կերոյներու հիմը կը կազմէ եղեր։ Ուստի ապահով կերպով մանչ զաւակ մը ունենալու համար պէտք պիտի ըլլայ ո՛չ միայն մայրական շաքարին քանակութիւնը անհետ ընելու փոխարէն, այլ աշխատիլ նաեւ որ սաղմը արուի մը գոյութեան համար հարկ եղածին չափ մարմնիկներ ունենայ։ Տոքթ· Շենք այդ արդիւնքը ձեռք բերած կը կարծէ մասնաւոր սնունդի դարման մը պատուիրելով յղի կնկան։

Տոքթ· Շենքէն առաջ մեծանուն Տարուին այս սեռերու խնդիրը իր բնական նախընտրութեան (selection naturelle) օրէնքով բացատրել ուզած է բայց այս խնդիրը այնչափ կնճռոտ երեւցած է իրեն որ ապագային թողած է, անոր լուծումը։

Բ·

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն վերջին հանրագրութեան համաձայն, Միացեալ Նահանգներուն մէջ 1898 տարեշրջանին ընթացքին 10,000-ի մօտ մարդիկ սպանուած են գնդակներու, դանակներու, ատրճանակներու, կամ ինքնասպանութեան նպատակով։ Սակայն ասոնց մեծ մասը սպանուած են գնդակներու։ Ամերիկայի մէջ գնդակներու հետեւանքով մեռնողներուն թիւը ամէն տարի աճելու վրայ է։

ՄԱՏԻՍ.—Մամուլին և ժողովուրդին մէկ քանի մասերուն մէջ խիստ հակառակութիւն կը նշմարուի Սակասթայի դահլիճին դէմ։ Զրոյց կայ որ եթէ Սակասթայի նախարարութիւնը հրաժարական տայ, խնամակալ-թագուհին Վէյլէր զօրավարը կամ Բոլավիէյա զօրավարը կանչել պիտի տայ։

—Սակասթայի դահլիճին ընդդիմադիր կուսակցութիւն մը կազմուած ըլլալը կը հերքուի։

—Հաւատի աղբիւրէ մը կ'իմացուի թէ դահլիճին բոլոր անդամները պատուաւոր հաշտութիւն մը կնքելու կողմն են։

—Եթէ Պ. Սակասթա հրաժարի, խնամակալ թագուհին որոշած է եղեր հաշտութեան բանակցութիւնները զօրավար Բոլավիէյայի յանձնել։

ԲՈՒԻԶ.—Զրոյց մը նայելով Բուպայի Քալիքսթօ կարսիա ապստամբապետը Սանթիակոյի մէջ մեռեր է։

—Էսթէրհազիի վաստաքանը Պ. Թէզնա հարցաքննիչ դատաւոր Պ. Պէքթիւլիւսէ պահանջեց ազատ արձակել իր փոխանորդեալը։

—Ֆրանսայի դրամատէրներու խումբ մը 10 միլիոն ֆր. փոխ տուաւ Պուլկարիոյ կառավարութեան։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը նամակ մը ուղղած է Ազգ. Հիւանդանոցի Վարչական Ցանձնաժողովին, որուն մէջ յայտնելով վերջին անգամ նոյն հաստատութիւնը այցելելուն առթիւ կատարած քննութիւնները՝ իր տպաւորութիւնները և տեսութիւնները կը պարզէ և կարգ մը հրահանգներ կու տայ Ցանձնաժողովին։

—Կը յիշուի թէ Խառն Ժողովին որոշմամբը՝ Ակնայ վիճակը միշտ ուրոյն վիճակ մը նկատուելով հանդերձ, անոր հովուութիւնը առժամապէս յանձնուած էր Արաքելիի առաջն. տեղապահ Տ. Մուշեղ Ծ. վարդապետի և այս նպատակաւ թաղթիր մը ուղղուած էր ձեռնհաս իշխանութեան։ Այս օրերս, յիշեալ վարդապետին այս նոր պաշտօնին վերաբերեալ հրամանագիրը յանձնուած ըլլալով Պատրիարքարան, հարկ եղած յանձնարարագիրներովը զրկուեցաւ Տ. Մուշեղ Ծ. վարդապետին։

—Կրօն. Ժողովին մէկ որոշմանը համաձայն՝ Վանայ կոտուց Անապատի վանահայր Տ. Յովսէփ եպիսկ. Խատիշեան Լիմ Անապատի ալ վանահայր կարգուած ըլլալով, հոն գացած և միաբանութեան յատուկ կանոնագիր մը խմբագրած է որ Կրօն. Ժողովին վերջին նիստին մէջ նկատողութեան առնուած էր։

Ս. Պատրիարքը՝ Կրօն. Ժողովին որոշմամբ՝ թէ՛ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոսին և թէ՛ յիշեալ միաբանութեան յատուկ զբոսութիւններ ուղղելով գոհունակութիւն յայտնեց։

—Կրօն. Ժողովը որոշած էր Տ. Արսէն վ. Գէորգեանը Կարին զրկել որպէս զի տեղւոյն վանքերէն մէկուն մէջ պաշտօնավարէ առաջն. տեղապահին ուղղակի հրամանաթեան ներքև։

Այս անգամ Շապին-Գարահիսարի առաջն. տեղապահ Տ. Սմբատ Ծ. Վ. Սաստէփեան նամակ մը ուղղած էր Պատրիարքարան և խնդրած որ յիշեալ Տ. Արսէն վարդապետը Շապին-Գարահիսար զրկուի հոն պաշտօնավարելու համար։

Ս. Պատրիարք Հօր կարգադրութեամբ յիշեալ վարդապետը Շապին-Գարահիսար կ'երթայ մէկ քանի օրէն։

ԴԱՏԳԻՒՂԻ ՀՐԴԵՀԸ

Դատգիւղի հրդեհէն այրած չէնքերուն թիւն է, թաղապետութեան կողմէ պատրաստուած ցանկին համաձայն, փոսոպոնքոլ տուն և պանդոկը խանութ, որոնց մէջէն վեցը միայն քարաշէն։ Տուներէն 22ը կը բնակէին հայ ընտանիքներ, որոնց վեցը բոլորովին անկարող ու չքաւոր։ Այրած փողոցներն են՝ Մօտա Ճամտէսի, Մուրասիէ փողոց, Ճէվիզ փողոց և Օրթա-Ճէվիզ։

Հրկիզեալներու մեծ մասը փոխադրուած են իրենց ազգական կամ բարեկամ ընտանիքներու տուները. հայերէն 4 աղքատ ընտանիք Արամեան վարժարանը ընդունուած են առժամապէս, բնակութեան տեղ չունենալնուն համար։ 7 յոյն ընտանիք ալ իրենց վարժարանը ընդունուած են։

Թաղապետութիւնը երէկ հաց և վերմակ բաշխեց աղքատ հրկիզեալներուն։

Ս. Պատրիարք Հօր յանձնարարութեամբ, Պատրիարքական Դեր. Փոխանորդ Հայրը՝ Տնտեսական Խորհրդի քարտուղար Նշան էֆ. Փափազեանի ընկերակցութեամբ՝ երէկ Դատգիւղ երթալով, այցելեց հրդեհին վայրը. յետոյ թաղական խորհրդարանին մէջ մանրամասն տեղեկութիւններ առաւ հրկիզեալ ընտանիքներու վիճակին վրայ։ Թաղական խորհուրդը եւ գիւղին ունեւոր ազգայիները ձեռքերնուն եկածը կ'ընեն ամէնէն աւելի խղճալիներուն դառնութիւնը ամոքելու։

Սպանդարեան վարժարանը, — որուն վերնայարկը քնակող յոյն տանտիրոջ խուցէն ելած էր հրդեհը, — չէ կրցած ո՛չ իր դպրոցական գոյքերը ոչ ալ կարասիները ազատել, որոնք ապահովագրուած ալ չէին. հետեւաբար, ամենէն աւելի վնասուողներէն մէկն է այդ կրթական հաստատութիւնը։

* * *

Մանդրէօս չատ իրաւամբ դիտել կու տայ որ, եթէ հրդեհի սկզբնաւորութեան պահուն արմատական միջոց մը ձեռք առնուէր, այն է քանի մը պզտիկ տուներ փլցնել, հրդեհին ծաւալումը կասեցնել կարելի կ'ըլլար։ Ակէց զատ ջուրի պակասութիւնը ոչ նուազ պատճառ եղեր է այնքան չէնքերու այրուելուն։ Ինչպէս ուրիշ հրդեհներու առթիւ ալ զբաղուած է Դատգիւղի պէս բազմամարդ արուարձան մը—Հայտար փաշան, Դուշ տիլին, եկել տէյիրմէնին և Մօտան ալ մէկտեղ, —պէտք ունի իրեն յատուկ ջրհանկիրներու մնայուն վաշտի մը։ Իսկիւտարի ջրհանկիրներու վաշտը, որքան ալ արագ շարժի, բնականաբար չի կրնար ժամանակին հասնիլ՝ տեղին հեռաւորութեան պատճառաւ։

Հրկիզեալ ընտանիքներէն շատեր, կէս գիշերուն յանկարծակիի գալով, հագիւ ատեն ունեցած են դուրս ելլելու, ոմանք մինչեւ իսկ գիշերազգեստով, առանց ո՛ր և է կահկարասի կարենալ ազատելու։ Իսկ անոնք որ ժամանակին ոտքի վրայ էին ու կ'ուզէին իրենց կահկարասին փոխադրել տալ, բեռնակիր չէին գտներ, թէև հարիւրաւոր բեռնակիրներ առտուընէ մինչեւ իրիկուն կը վխտան նաւամատոյցին կողմերը. այդ բեռնակիրները, հրդեհի պահուն, իրենց շահը միայն փնտռելով՝ ծառայութիւնին անոնց տրամադրութեան ներքեւ միայն կը դնէին որոնցմէ դրամական մեծկակ պարգեւներ կը յուսային։

Այս դիտողութիւններէն ետքը, Մանդրէօս գովեստով կը յիշէ Հայոց և Ցունաց եկեղեցիներու ջրհանկիրներուն ջանքերը որոնք սակայն ապարդիւն կը մնային՝ լիառատ ջուր չունենալով իրենց տրամադրութեան տակ, մինչ հինգ-վեց տուներ մէկանց կը բռնկէին փայտի դէզերու պէս։

ՀԵՌԻՆ ՀՈՒՐՔԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Լտիրնէի Իսկէյէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Շիլէի գայմագամ Մէհմէտ պէյ։

Պոլչատայի գայմագամ անուանուեցաւ Ավրամիսարի գայմագամ Ճէմիլ պէյ, որուն յաջորդեց Հայրապոլի գայմագամ Հիւսէյին Հիւսնի էֆէնտի։

ՇՆՈՐՀՈՒԵՑԱՒ

Հիմաղի զօրաբաժնին օգնական հրամանատար Շիւքրի փաշայի Ֆէրիկեղութեան աստիճան։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Դերմանիոյ Թղթատարական և հեռագրական նախարար զօրավար Բոտպիլբիի Ա. կարգի Օսմանիէ, խորհրդականին Պ. Սրկտովի Ա. կարգի Մէճիտիէ և Պ. Քիչքի Բ. կարգի Օսմանիէ։

Զէյթունի գաւառակին Թաղապետական տեսուչ Ասատուր Էֆ.ի Իֆթիխարի շքադրամ։

Բ. ԴՈՒՌԸ.—Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշա և Հանր. Պարտքի վարչութեան նախագահ գոմանտան Պէհէյ, երէկ Բ. Դուռը գացին և տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Ֆրանսական դեսպանատան գործակատարն ալ երէկ Բ. Դուռը գնաց և արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ։

Պ. ՔԱՆՊՈՆ.—Պոլսոյ ֆրանսական դեսպան Պ. Քանպոն չորեքշաբթի օր Պոլիս պիտի դառնայ։

ՀԻՃԱԶԻ ՍՈՎԸ.—Հիճազի սովեալներուն ի նպաստ կատարուած հանգանակութիւնը մինչեւ ցարդ 349,226 ղրշ.ի հասած է։

ԹՈՒՐՔԵՒՀԵԼԼԷՆ պատերազմին ատեն յոյներու կողմէ օսմ. հպատակներուն պատճառուած վնասներուն իբր փոխարինութիւն, Ցունաստանի վճարած 100,000 օսմ. ոսկիի մասնաւոր տուգանքը ստացողներուն բաժնելու համար յանձնախումբ մը կազմուեցաւ որուն անդամներն են, հաշուակալութեանց ատենին նախագահ Հասան Ֆէհմի փաշա, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյ և Հուգուզի Ա. դատարանին նախագահ Հայտար էֆ.։

ՄԷՎԼԱՒԻՏԻ ՏՕՆԸ.—Պոլսոյ դատաւորին կողմէ պատրաստուած վճռագրի մը համաձայն, իսլամներու Մարգարէին ծննդեան տարեդարձը արաբական Բէպիւլէվվել ամսուն 12ի շաբաթ գիշերը կ'իյնայ։ Այս առթիւ իրենց պատժին երկու երրորդ մասը լրացնող բանտարկեալները ազատ պիտի արձակուին։

ՍԷԼԻՄ ՄԷԼՀԱՄԷ ՓԱՇԱ.—Կիրակի օր սովորական հանդիսաւորութեամբ պիտի կարդացուի երկրագործական Նախարար Սէլիմ Մէլհամէ փաշայի վեզիրութեան մէնշուրը, Եէնիքեոյի իր ապարանքին մէջ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Վիլհէլմ կայսրը Կարլը Արքա-ի մեծ խաչը նուիրեց զօրավար Ապտուլլահ փաշայի, որ Պերլին զրկուած էր Իթթիխարի ականակուռ պատուանշանները յանձնելու Վիլհէլմ կայսեր և կայսերազուհի երկու իշխաններուն։

—Իտալիոյ կառավարութիւնը Իթալիոյ Թագ պատուանշանին Գ. աստիճանը նուիրեց Կրետէի զօրաբաժնին բժշկապետ Հարան պէյի, Դ. աստիճանը՝ Հայտարփաշայի հիւանդանոցին բժիշկներէն դերհազարապետ Խօմէր Շեկվզը և Հանեայի հիւանդանոցին բժիշկ հարիւրապետ Ալի Ղալիպ էֆ.ներուն։

—Սերպիոյ կառավարութիւնը Ս. Սաւվայի Ա. կարգի պատուանշանը նուիրեց Բրիզրէնի յունաց մետրապոլիտ Տ. Դիոնէսիոսի։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔ.—Հանր. Պարտքի յունիս ամսուն հասոյթը 10,000 օսմ. ոսկի աւելի եղած է, անցեալ տարուան յունիսի հասոյթէն։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՀԱՐԿԸ.—Պուլկարիոյ կառավարութիւնը հրամայեց Սոֆիայի Դրամատան, որ Արևելեան Ռումէլիի հարկին ապրիլ և մայիս ամսականները Օսմ. Հանր. Պարտքին վճարէ։

ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ոստիկան զինուորներուն նախկին հրամանատար Մէհմէտ փաշա, Սելանիկի ոստիկան զինուորներուն հրամանատար անուանուեցաւ Ակեահ փաշայի տեղ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ սերպական ընդհ. հիւպատոս Պ. Տէնիչ արձակուրդով Պելկրատ գնաց։

ՀԱՄԱՃԱՐԱԿՆԵՈՒ ՎԻՃԱԿԱՑՈՅՑ.—Բազաքապետութիւնը յուլիս 1 էն մինչեւ 15 Թուրքիոյ մէջ տիրող դանազան համաճարակներու հետեւեալ վիճակագրոյը կուտայ։ Էնկիւրի.—Մէատիսի շրջանակ, պաճարախտ։ Ատանա.—Հասսայի և Իսլահիյէի շրջանակները, պաճարախտ և ածխախտ։ Իզմիր.—Ճէնէպի շրջանակ, պաճարախտ։ Սվազ.—Էրզրում շրջանակ պաճարախտ։

Մանասթիր.—Էլասոնիայի և Լիվատիայի շրջանակ, ծաղկախտ։ Պրուսա.—Պանտրմայի, Միխալըճի, Պալըքէսէրի և Բէյօթահիոյ շրջանակները, կեղտային տենդ (fièvre aphteuse) թոքաբորբ և փոխանցիկ կոդացաւ։ Էտիրնէ.—Ատայի, Մուսթաֆա փաշայի, Կելիպոլուի, Տէտեաղաճի, Մէկրէնի և Զաթալճայի շրջանակները, ծաղկախտ և կեղտային տենդ։ Շքոտրա.—Տիւրացցոյի շրջանակ, քոս։ Կ. Պոլիս.— Կէյպզէլի, Պէշիւք Զէքմէճէի Գարբիալի և Պէյքոզի շրջանակ, ածխախտ և կեղտային տենդ։

ՄԵԾ ՈՂՈՐՄԻՄ.—Արգէն գրած էինք Սելանիկի Բէլսիչան գիւղաքաղաքին մէջ անցած շրջեքշաբթի տեղի ունեցած ողողումը, որ յառաջ եկած էր կարկ տախառնստիկ անձրեւի մը հետեւանքով։ Կատաղի ջուրերը դիմէն քակելով քիչ տարբր են բազմաթիւ խանութներ, որ լաստերու նման ջուրին երեսը ծփալով և իրարու զարնուելով կը յառաջանային։ Կորսուած ապրանքներուն, խեղդուած անասուններուն թիւն ու հաշիւը կարելի չէ գտնել։ Ողողումը տեւած է մինչեւ ժամը 8½, ուրկէ յետոյ ջուրերը սկսան քիչ առ քիչ քաշուիլ։ Ամբողջ գիւղաքաղաքը սուզի և թշուառութեան մասնուած է։

Գիշերուան ժամը 7ին Տրամայի թաղապետական տեսուչը Բէլսիչան գնաց, 500 հացով, զոր արկածեալներուն բաժնեց։ Յաջորդ օրը Տրամայի երեւելիներէն ոմանք ալ նպաստներ զրկեցին։ Վնասները հետեւեալ կերպով կը հաշուուին. 2270 հակ ծխախոտ 2500 ոսկի, 400 ընտանի անասուն 700 ոսկի, կործանած չէնքեր 3500 ոսկի, հունձքերու վնասը 2500 ոսկի, կահկարասի 3500 ոսկի, վաճառականի ապրանք 2500 ոսկի, արտերու մէջ փճացած կանանչ ծխախոտ 4500 ոսկի, ընդ. ամենը 11,550 ոսկի։

Գիւղաքաղաքին 8-10 ազիւրները բոլորովին աւերուած են ու ջուրերը չեն խմուիր։ 22 տարեկան թուրք երիտասարդ մը միայն մնած է։ Ամբողջին կործանած տուներուն և խանութներուն թիւն է 30-40։ 200 ի չափ չէնք մասամբ փլած են։ Տրամայի մէջ իսլամներէ և քրիստոնեաներէ նպաստամատոյց յանձնախումբ մը կազմուեցաւ արկածեալներուն համար։ Նեվրէքբրէն հիւսներ կանչուեցան փլած տուները շինելու համար։

—Լազիստանի Էրխավի գիւղաքաղաքին մէջ յորդ անձրեւներ տեղալով, Տիզլիք պաշտի բրինձի և եգիպտացորենի արտերը ամբողջովին ջուրերուն տակ մնացին։

ՄԱՌՍԱՑԻՆ ՎԵՐԱՏԵՍՔՈՒԹԻՒՆ քանի մը դիտողութիւններ ըրած է ընդհանուր մերանոցներու շինութեան մասին, զոր հրատարակած էր Բ. Դուռը։ Հետեւաբար այդ մերանոցներու շինութիւնը ժամանակ մը պիտի յետաձգուի։

ԲԷՕՍԹԷՆՃԷԻ մէջ շինուող իսլամական վարժարանին համար Ռումանիոյ կառավարութիւնը 20,000 ֆր. նուիրեց։

ԿԻՑԵՈՄ թորփիլոնաւը երէկ Գումգաբուի առջև պէտք եղած պատրաստութիւնները տեսնելով, Հռոդոս ուղեւորեցաւ։

ՀՆՈՒԹԻՒՆ.—Գոնեայի կուսակալութեան մէջ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ կրթական տեսուչ Ազմի պէյի նախագահութեամբ, հնութիւնները պահպանելու համար։

Ալայիէ գաւառակին մէջ հնութիւններ փնտռելու համար 1500 ղրշ. յատկացուեցաւ։

ԴԱՍԹԷՄՈՒՆԻի նախորդ հարցաքննիչ դատաւոր Մէհմէտ Բէմզի էֆ. Այտընի կուսակալութեան առաջին հարցաքննիչ դատաւոր անուանուեցաւ։

ՄԱԽՍՈՒՍԷՎ վարչութիւնը գնաց Լէպէ և Երկէնոս նաւամիջ շրջանները։

ԻԶՄԻՐԻ պարսկական ընդհ. հիւպատոսարանին Ա. Թարզման Վահան էֆ.ի Ա.ԽԷ-Ա.ԲԷ-ի Դ. պատուանշանը տրուեցաւ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ այս տարի բամպակի հունձքը թէ տեսակով և թէ քանակով չափէն աւելի գոհացուցիչ վիճակ մը ունի։

ՑԱՆԿԱՐԴԱՄԱՀ.—Երէկ առտու, 66 տարեկան շրջուն պանրավաճառ մը Ագիզ աղա, Բերա, Եէնիչաբշրի Խայրիէթ փողոցին մէջ յանկարծ գետին ինկաւ ու չունչը փչեց։ Դրպաններէն 1 օսմ. ոսկի, մէճիտիէ մը և երկու քառորդ գտան։ Մահուան պատճառը սրտի կաթուած է։

VIN & SIROP DE DUSART

Տղաքերքի վրայ եղող մէկէ աւելի կիներ կը հարցնեն իրենք իրենց թէ իրենց տղան պիտի ըլլայ թարմ, կարմրուկ և առողջ կազմուածքով. վասն զի շատ անգամ պզտիկ էակը շատ շուտ կը զարգանայ իր արգանդին մէջ, ի վնաս իր առողջութեան. յետոյ կան նաեւ նուազումներ, ընչահատութիւն, յոգնութիւն ամենափոքր ճիգէ մը կամ քանի մը քայլերէ. ֆոսֆատ տը շօն որ կեանքի թելը կը շինէ, ոսկորները և միսերը, այսպէս անզգալաբար մօրմէն տղոց կ'անցնի. այս ակամայ տկարացումը կը դարմանուի ամէն օր մէյմէկ դգալ Տիւզոռի Լագթոֆոսֆատէն առնելով. անոր ազդեցութիւնը կրկին է, մօրը համար, որուն այժ և կորով կու տայ, և տղուն համար որուն կազմաւորումը կը կատարուի աստիճանաբար և անընդհատ։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

Հետեւեալ տեղեկութիւնները մեզ հաղորդուած են այս առաւօտ 10 Յուլիս։

Կ.ՊՈԼԻՍ.—Ծանրաչափ 760.— Զերմաչափը 24 աստիճան։ Օդը պայծառ։

— Կէս or, ժամը 4,29։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ.—Զերմաչափը ցոյց կու տայ։

Վիեննա, Բէդրապուրկ 13, Բարիզ, Իզմիր 14, Տրապիզոն, Վալոնա 24, Աբեմֆ 27, Սեպանիկ 28 աստ. զրոյեն վեր։

Սեւ Ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ.—Հանդարտ։

ՀԱՐՍԱՆԻՔԻ ՄՈՄԵՐ

ՄԵՍԻՐՈՊ ՀՐԻՍԼՕՐԻՆՃԵԱՆ

Հանրածանօթ ծաղկավաճառ և զարդարող հարսնիքի մոմերու, Դամասնոս խանի անկիւնէն փոխադրուած է Զաքմաքճըլար եօթուլ Մեծ Նոր խան վարի յարկ թիւ 47, ուր կը վաճառէ հարսերու համար ծաղկաւէտ կըրլանդներ, քօղքեր, ձեռնոցներ, ևն. և կը զարդարէ ՀԱՐՍԻ ՄՈՄԵՐ վայելուչ և ճաշակաւոր, համեստ գիներով։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	24	24
Ամէնէն բարձր գին	»	24	25
Ամէնէն վար գին	»	24	21
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	108	—
Ամէնէն բարձր գին	»	109	12
Ամէնէն վար գին	»	108	62

ԲԱՑՈՒՄ 10 Յուլիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	24	31
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	109	25
Օսմանիէ		412	—
Իզմիր		229	—
Օսմ. Պանքա		12	25
Քէտիի ժէնէրալ ՕՔՕմ.		9	10
Երկրագործական Պանքա		7	30
Սօս. ՕՔ. Շանմ է Վալէօռ	Ա. Ո.	3	12
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	15
Թրամուէյ բաժնեթ.		775	—
» ժուխանա		275	—
» պարտաթ.	Ֆր.	505	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	315	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	158	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ուն օրուան	Օ. Ո.	2	30
» մէկ ամսուան	»	—	—
Բաւմ. երկթ. ուն օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄԱՏԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանկնոց	Ղրշ.	87	08
Անգլիական ոսկի	»	109	—
Ռոլ Էմպէրիալ	»	90	10
Քրիմիոյ	»	51	04
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	0,
Մէճիտիէ	»	97	10
Ռուպլի Ռուսական	Օ. Ո.	8	59

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	20
» » » չէք	»	109	10
Բարիզ » »	Ֆր.	23	12 3/4
» » » չէք	»	22	92 1/2
Գերմանիա անտոկոս չէք	Մարք	18	48 3/4
Վիեննա չէք	Ֆիորր.	10	86 1/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 21 Յուլիս

Օսմ. Քոնս. Սեռի Ա.	Ա. Ո.	66	—
» » » Բ.	»	46	25
» » » Գ.	»	26	25
Դ.) բաց.	»	22	31
) գոց.	»	22	25
Փոխառութիւն Դասապա	»	83	50
Օսմ. 3½ %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	63
Այտընի երկաթուղի	»	13	25
Եգիպտական Միացեալ	»	108	—
Ազնլ. Քոնսոլիտէ		111	50
Հելլենական 5 %	»	39	—
Մոնորոլ հելլենական 4 %	»	43	—
Ռանթ » 4 %	»	32	—
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	95	—
» նոր » 6 % 1892	»	95	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	41
Դրամագոյն	»	2	1/2

ՎԻԵՆՆԱ, 21 Յուլիս

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիորր.	47	62
» Լոնտոնի վրայ	»	120	35
Ռումէլիի երկաթուղի	»	59	10
Օսմ. Ռէժի	»	131	—

ԲԱՐԻԶ, 21 Յուլիս

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	45
) գոց.	»	22	50
» » » Բ.	»	16	70
» » » Գ.	»	26	55
Օսմանիէ	»	412	—
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	169	50
Օսմ. Ռէժի	»	291	—
Օսմ Կայս Պանքա	»	542	—
Ֆրանս Ռանթ 3 %	»	103	20
Քէտիի Լիոնէ	»	857	—
Պանք տը Բարի	»	937	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3705	—
Իտալական Ռանթ	»	97	05
Սպանիական արտաքին	»	36	43
Զէք Լոնտոնի վրայ	»	25	255
Դրամագոյն	»	02	—

ՊԵՐԼԻՆ, 21 Յուլիս

Օսմ Փոխառութիւն 1888	մարք	97	—
Ռումէլիի երկաթուղի	»	114	—
Անատ. երկթ. պարտանուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս	»	20	350

Տ.Դ.ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄԱԲՈՅԺՔ

396, Մեծ փողոց Բերա, 396

Տեսնել 4ՐԴ երեսը

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԴԻՇԵՐՈՓԻԿ ԵՒ ՅԵՐԿԵԱԵՑ

ԲԱՆԿԱԼԹԻ

Գաւառացի գիշերօթիկ աշակերտները մինչեւ օգոստոս 15 հասնելու են վարժարան։

Այս տարի արձակուրդ չունինք. մանկապարտէզի, նախակրթարանի և ուսումնարանի աշակերտներ կ'ընդունուին ամէն օր։

Հիմնադիր—Տնօրէն

Յակոբ Բաղրատունի

85 2—4

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՀՐԻԵՀԻ ԴԻՄ

«ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ»

Հաստատուած 1824ին

Ընկերութեան գլխաւոր-Լիւկ-Մրեղի Մանչէսթըր

Դրամագլուխ և պահեստի գումար 2,601,891 անգլ. ոսկի

Ստորագրեալը պատիւ ունի ծանուցանելու հասարակութեան թէ «Մանչէսթըր» հրդեհի ապահովագրական ընկերութիւնը իրեն գործակալ նշանակած է փաստաբան Պ. Ֆրէտերիք Լ. Վան Այսսթորքը, որուն գրասենեակը կը գտնուի Եէնի խան, թիւ 19, Ղալաթիա։

Մանչէսթըր 15 Յունիս 1898 — Տնօրէն ՈՒԻԼԵԱՄ ԼԷՎԻՍ

77 8—10

THE LANCASHIRE INSURANCE COMPANY

Մ. Մ. ՊՕՆՏ, ՍԷԼԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

4, Փիլիպ Թիւնէլ խան, Կալաթա

Ապահովագրութեանց, առաքմանց և յանձնարարութեան գործակալներ

Գործակալք Լանքաշիռ Ինշուրանս և ընկ.

» Թամիզի և Մըրսի Մարին Ինշուրանս ընկ.

» Վան Օրէն և ընկ. Լիմիթըտ, Լօրօրէան և Հենէրալ Էքսպրէս։

Թղթակցութիւն բոլոր նշանաւոր քաղաքաց հետ. ծարուած ապրանքներու առաքում աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ, խիստ չափաւոր գիներով։

ՕԳՈՒԻ ՄՕՌԻԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եղլտզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1388

Պարոնայք Ազգ ես Պոլուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտնական դիրքովս կարող եմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը այտարարեմ որ մեր Մօրիս ձկան իւղն իր այս վիճակին մէջ դիւրաւ խմուելով եւ մարսուելի, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս անտարուժական գիտութիւնն ի վաղուց անտի ուսած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱՎՐՈՅԵՆԻ ՓԱՇԱ Բժիշկ Վեհ. Ուսումնական

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Խումպարխանէ խասթախանէսինտէ մէմուրլիկնը սըհիթ իլէ սայիրէնին 313 սէնէսի հաղիրան մասը իշուն Նիզամիէ խազինէսինէն իթա օլունմըշ օլան 2502 նումէրօլը վէ զայը եվ թէէտիւեսի 14497 ղրշը հավի պիր գրթա սուրէթ զայ օլաուղունտան մէգքիւր սուրէթ հէր քիմին եէտինտէ խէ թարիխը իլանտէն իթիպարէն 15 կիւնէտէնիզամիէ խազինէսինէ թէսլիմ իլէմէսի վէ խոլտիկի թազտիրտէ զայտան տիկէրինին իթիաը մուգարրէր օլտուղը իլան օլունուր։

Նո. 5 1—3

* *

Զիքթէկէր չիքթիկը հիւմաեուընտա արամազ ճինուսը ճէնապը միւլքեանէ իշուն իշպու 314 սէնէսի իլոլը իպթիտասընտան իթիպարէն 1 սէնէ զարքընտա մուգթազա երզազ վէ սայիրէ չիմտէնէ մէվգրի միւնագասատա պուլունան պուրաճա իթաեա թալիպ օլանլարըն մագամը ալիի Սէրասքէրի Լէվազիմաթը ումումիէ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իլլէ մէլքրի իլան օլունուր։

Նո. 7 1—3

* *

Նասլիչ իլէ Քէրէպլինէ վէ Լօպիրիեէվիզ վէ Տէրգաթ վէ Ազասոնեա վէ Դոզքէոյ վէ Դաթէրինա վէ Դօզանա վէ Դաեաալար մէվգրինտէ պուլունան ճինուսը ճէնապը միւլքեանէ իշուն մուգթազա երզազ մահալճա մէվգրի միւնագասատա պուլունանը պուրաճա իթաեա թալիպ օլանլարըն մագամը ալիի Սէրասքէրի Լէվազիմաթը ումումիէ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իլլէ մէլքրի իլան օլունուր։

Նո. 8 1—3

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՑԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մէջ՝ որոյ բաժնեհաւորքն Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ գլխաւորներն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխը և պահեստի գումարը կը հասնի 4,000,000 անգլիական ոսկի։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթարկեալներուն համար։

ESTABLISHED 1782

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Հ. ՕՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ.Պոլսոյ, Գուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եղերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ Թիւ 1

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Նոյնի էրէնկէո